TÜRK DÜNYASINDA STRATEJİK İŞ BİRLİĞİ

Uluslararası Katılımlı Türk Dünyası Stratejik Araştırmalar Kongresi

2025 Bildiriler Kitabı

HAZIRLAYANLAR

CEMAL AKKUŞ • HAYRİ ATAŞ

POST

TÜRK DÜNYASINDA STRATEJİK İŞ BİRLİĞİ

ULUSLARARASI KATILIMLI

TÜRK DÜNYASI STRATEJİK ARAŞTIRMALAR KONGRESİ

BİLDİRİLER KİTABI

(16-18 MAYIS 2025 - ANKARA)

HAZIRLAYANLAR

CEMAL AKKUŞ

HAYRİ ATAŞ

Yayın No: 374
Araştırma-İnceleme: 206

TÜRK DÜNYASINDA
STRATEJİK İŞ BİRLİĞİ
Uluslararası Katılımlı
Türk Dünyası Stratejik Araştırmalar Kongresi
Bildiriler Kitabı
(16-18 Mayıs 2025 - Ankara)
Hazırlayanlar: Cemal Akkuş, Hayri Ataş

T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı
Sertifika No: 46893

Genel Yayın Yönetmeni
Hayri Ataş

Proje
Cemal Akkuş

Kapak Tasarım
Yunus Karaaslan

Sayfa Tasarım
Bilal Şenel

1. Baskı: İstanbul - Mayıs 2025

ISBN:
978-625-6297-62-3

Baskı - Cilt
Semih Ofset Matbaa Sek. Yay. Sağ. İnş. Tic. Ltd. Şti.
Sertifika No: 40581

© 2025, Cemal Akkuş, Hayri Ataş
© 2025, Bu kitabın tüm yayın hakları Post Yayın Dağıtım'a aittir.
Yazarın ve yayınevinin yazılı izni olmadan hiçbir şekilde
kopyalanamaz ve çoğaltılamaz.

Bu kitap TÜRK DÜNYASI YÖRÜK TÜRKMEN BİRLİĞİ iş birliğiyle yayımlanmıştır.

POST YAYINEVİ
•
Post Yayın Dağıtım
Alemdar Mah. Ticarethane Sok. Tevfik Kuşoğlu İş Hanı No: 11/310
Sultanahmet-Fatih / İSTANBUL Tel. (0212)512 70 20
Post Yayınevi, Post Yayın Dağıtım'ın yayın markasıdır.
www.postkitap.com
e-posta: info@postkitap.com

10

TÜRK DÜNYASINDA İLETİŞİM DİLİ VE MEDYA STRATEJİLERİ

TÜRK HALKLARININ ORTAK KÜLTÜR ÇALIŞMASI: FİLM ENDÜSTRİSİ 651
İslam ESEDOV

TÜRK DÜNYASI BİRLİĞİ (TURAN) ALGISI ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA 653
Fatih GÜRSES, Ali ÇİÇEK

DIGITAL BRİDGES IN THE TURKIC WORLD: HOW DIGITAL PLATFORMS CONNECT HOMELAND INITIATIVES AND DIASPORA ENGAGEMENT 666
Vehap KOLA, Mentor BEQA

MEDYA OKURYAZARLIĞI VE ULUSAL DİL STRATEJİLERİ 676
Sevinç MEMMEDOVA

11

DİJİTAL DÖNÜŞÜM, YAPAY ZEKA, VERİ YÖNETİMİ VE TEKNOLOJİK İŞ BİRLİĞİ

TÜRK DÜNYASINDA KÜLTÜREL İŞ BİRLİĞİ AÇISINDAN GELENEKSEL OYUNLARIN DİJİTALLEŞMESİ 683
Şebnem ASADOVA

TÜRK DÜNYASINDA DİPLOMASİ: YENİ NESİL ARAÇLAR VE PARADİGMA DEĞİŞİMİ 687
Uğur Yasin ASAL

BİR NETNOGRAFİ ANALİZİ OLARAK ÖZBEK HALKININ TÜRK DEVLETLERİ TEŞKİLATI'NA YAKLAŞIMI 692
Ömer DURAN

CHATGPT, GROK, GEMINI VE DEEPSEEK MODELLERİNİN TÜRK TARİHİ ÜZERİNE BİLGİ ÜRETME KAPASİTELERİNİN KARŞILAŞTIRMALI ANALİZİ 699
Recep Efe ÇOBAN

TÜRK DEVLETLERİ TEŞKİLATI'NDA ÇOK TARAFLI CBDC VE DİJİTAL ÖDEME SİSTEMİ: TEKNİK MİMARİDEN EKONOMİK-SİYASİ ÇIKTILARA UZANAN BİR YOL HARİTASI 709
Emre Can AKKUŞ, Bülent GÜLOĞLU

DİJİTAL DÖNÜŞÜM ÇAĞINDA EDEBİ TÜRLER VE TÜRK DÜNYASI 719
Ömer SOLAK

TÜRKİYE'NİN ULUSLARARASI STRATEJİK KARAR ALMA MEKANİZMALARINDA YAPAY ZEKÂ KULLANIMI: AKADEMİK ÇALIŞMALAR ANALİZİ 727
Fatma ÖNAY KOÇOĞLU, Ali ALSAÇ, Ümit YILMAZ

TÜRK DÜNYASI YÖRÜK TÜRKMEN BİRLİĞİ II. ULUSLARARASI TÜRK DÜNYASI STRATEJİK ARAŞTIRMALAR KONGRESİ SONUÇ BİLDİRİSİ (ANKARA HACI BAYRAM VELİ ÜNİVERSİTESİ, 16-18 MAYIS 2025) 737

TÜRK DÜNYASI BİRLİĞİ (TURAN) ALGISI ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

Fatih GÜRSES* Ali ÇİÇEK**

GİRİŞ

Tarihsel olarak derin bir maziden gelen ve kültürel, siyasal ve jeopolitik boyutlarıyla tartışmalara konu olan "Türk Dünyası Birliği" ya da diğer adıyla "Turan", özellikle 19. yüzyıl sonrasında Türk dünyasının bir bütün olarak düşünülmesinde merkezi bir ideolojik kavram olarak ortaya çıkmıştır. Bu kavram, sadece ortak bir etnik ya da dilsel birlikteliği ifade etmenin ötesinde, aynı zamanda ortak tarihsel deneyimlerin, kültürel kodların, dini değerlerin ve jeopolitik çıkarların örtüştüğü bir düşünsel alanı betimlemektedir (Gökalp, 1999, ss. 26-27). Osmanlı İmparatorluğu'nun dağılması, modern ulus-devletlerin ortaya çıkışı ve emperyal güçlerin dünya genelindeki etkileri, bu ideali daha da cazip kılmış; Türkçülük ve milliyetçilik gibi akımlar vasıtasıyla Turancılık siyasallaşmıştır.

İran'ın kuzeydoğusundan başlayarak Aral Gölü havzası üzerinden Çin'in işgali altındaki Doğu Türkistan'a dek uzanan Türkistan coğrafyasını kapsayan bölge, tarihsel söylemde "Turan" kavramıyla tanımlanmıştır. Bu kavram, yalnızca bir coğrafi mekânı değil, aynı zamanda kültürel, etnik ve tarihsel bir birliktelik tahayyülünü ifade eden sembolik bir uzamdır. Nitekim "Turan" terimi özünde "Ulu Türkistan" anlamına gelir (Yeniçeri, 2012, s. 322). Turancılık ise, hem Osmanlı entelektüel havzasında hem de Cumhuriyet döneminde etkili olmuş, dilsel ve kültürel ortaklık temelinde Türk dilli toplulukların siyasal birlikteliğini hedefleyen pan-Türkist bir ideoloji olarak şekillenmiştir (Özdoğan, 2002, s. 388). Bu ideoloji, etno-kültürel milliyetçilik ile tarihsel revizyonizm arasında konumlanmakta; modern ulus-devlet paradigması çerçevesinde sınır aşan bir kimlik ve dayanışma siyaseti önermektedir.

Turan fikri, geç Osmanlı döneminde Ziya Gökalp başta olmak üzere pek çok aydın tarafından benimsenmiş (Hacıeminoğlu, 2012, s. 216); Cumhuriyet döneminde de dönemsel dalgalanmalarla birlikte ya bir stratejik hedef ya da bir "idealist tahayyül" olarak gündemdeki yerini korumuştur (Çiçek vd., 2017). Ancak bu fikir, tarih boyunca farklı çevrelerce farklı şekillerde algılanmış, zaman zaman da olumsuzlayıcı üslupla bir "milliyetçi rüya", "realist olmayan bir ütopya" olarak nitelendirilmiştir. Buna rağmen Sovyetler Birliği'nin dağılmasıyla birlikte Orta Asya'da ortaya çıkan bağımsız Türk devletleri, bu ideali tekrar canlandırma potansiyelini artırmış; Türkiye'nin bu yeni devletlerle kurduğu siyasal, ekonomik ve kültürel ilişkiler, bir "Türk Dünyası Birliği" fikrini yeniden gündeme taşımıştır (Geybullayev & Kurubaş, 2002).

Günümüzde ise bu idealin yeniden canlanması sadece nostaljik bir milliyetçi arzu ya da tarihsel bir romantizm değil; aynı zamanda enerji, ticaret, savunma, teknoloji ve eğitim gibi stratejik alanlarda gerçekçi bir bölgesel iş birliği vizyonu olarak ele alınmaktadır. Bu bağlamda Türk Devletleri

* Doç. Dr., Bursa Uludağ Üniversitesi, Türk Devletleri ve Akraba Toplulukları Uygulama ve Araştırma Merkezi, fatihgurses@uludag.edu.tr, ORCID ID: 0000-0001-9922-8571.

** Dr. Öğr. Üyesi, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, alicicek@cumhuriyet.edu.tr, ORCID ID: 0000-0001-9875-2400.

Teşkilatı'nın kurulması, ortak alfabe, ortak medya ve eğitim programları gibi girişimler, Turan idealinin kurumsal altyapısını güçlendirmektedir (Asker & Çiçek, 2025; Purtaş, 2023).

Öte yandan, özellikle Sovyetler Birliği'nin dağılması ve Türkistan coğrafyasında bağımsız Türk devletlerinin kurulmasıyla birlikte Türkiye'deki akademik yazın, Türk dünyasını konu edinen çok sayıda akademik çalışmaya yer vermiştir. Turancılığın Türkiye'deki toplumsal tabanını ele alan ya da Turancılığı bir siyasal akım olarak değerlendiren bu çalışmalar (Atsız, 2018; Bircan & Zariç, 2023; Bölükbaşı, 2018; Vurucu, 2009) daha çok teorik düzeyde olup, Turancılığı kavramsal açıdan ele alan ve kavramın tarihsel ve felsefi boyutuna odaklanan çalışmalardır. Bununla birlikte, akademik yazında Türk Dünyasını konu edinen ve saha araştırmasına dayanan çalışmalar da bulunmakla birlikte bu çalışmalarda genellikle yalnızca "Türk Dünyası Algısı"na odaklanılmış (bkz. Delican ve Kaya, 2021; Batmaz, 2022; Erhan vd., 2023; Saraç vd., 2023) doğrudan "Türk Dünyası Birliği (Turan) Algısı" çalışmaların merkezine yerleştirilmemiştir. Buradan hareketle, Türk vatandaşlarının Türk dünyası coğrafyasıyla uluslararası iş birliğine nasıl baktıklarını konu edinen ve Türk Dünyası Birliği (Turan) Algısını analiz eden çalışmalara ilgili yazında yeterince yer verilmediği anlaşılmaktadır.

Halbuki, toplumsal algı, siyasal projelerin meşruluk zeminini belirleyen en kritik unsurlardan biri (Avşar, 2021) olarak görülmektedir ve bu tür iş birliği ve entegrasyon girişimlerinin başarıya ulaşmasının önemli bir şartı da kamuoyunun bu birlik idealine yönelik olumlu algılarıdır. Bu çerçevede, Türkiye'deki vatandaşların Türk Dünyası Birliği'ne dair görüş ve yaklaşımları, bu idealin gelecekte ne ölçüde somut bir projeye dönüşebileceği konusunda belirleyici olacaktır.

AMAÇ

Türk Dünyası Birliği fikri, hem siyasi liderlik düzeyinde hem de akademik çevrelerde önemsenmektedir. Ancak bu idealin toplum tarafından nasıl algılandığı, hangi anlamlarla ilişkilendirildiği ve ne tür beklenti veya kaygılar barındırdığı çoğu zaman ihmal edilmiştir. Bu çalışma, söz konusu boşluğu doldurmayı hedeflemekte; Türkiye'deki bireylerin Türk Dünyası Birliği'ne dair algılarını nicel yöntemlerle inceleyerek, bu ideali destekleyen toplumsal zemini ortaya koymayı amaçlamaktadır.

Araştırmanın temel sorusu, tarihsel bir ülkü olan Türk Dünyası Birliği (Turan) idealinin, günümüzün siyasal, ekonomik ve kültürel koşullarında nasıl anlamlandırıldığı ve bu algıların gerçek bir birlik oluşturma sürecine nasıl katkı sunduğudur. Bu doğrultuda, toplumun Turan idealine ilişkin çok boyutlu algılarını anlamaya yönelik bir çerçeve sunulmaktadır. Buradan hareketle çalışma kapsamında şu alt sorulara yanıt aranmaktadır:

- Türkiye'nin kimliği ve uluslararası konumu vatandaşlar tarafından nasıl algılanmaktadır?
- Türkiye'deki bireyler Türk Dünyası Birliği'ni nasıl tanımlamakta ve algılamaktadır?
- Türk Dünyası Birliği idealinin önündeki engeller ve destekleyici faktörler nelerdir?
- Türkiye için en ideal uluslararası birlik fikri hangisi ya da hangileridir?
- Vatandaşların zihninde Turan coğrafyasının sınırları nasıl şekillenmektedir?
- Türk Dünyası Birliği kavramının zihinlerde meydana getirdiği çağrışım nedir?

Gelinen durumda bu çalışmanın, akademik yazında gözlenen söz konusu eksikliği gidermeyi ve Türk Dünyası Birliği üzerine daha derin saha araştırmalarına zemin hazırlamayı hedefleyen öncü bir katkı sunma potansiyeli taşıdığı ifade edilebilir.

YÖNTEM

Bu çalışmada Türkiye'de yaşayan yetişkin bireylerin Türk Dünyası Birliği (Turan) algıları araştırma konusu edilmiştir. Çalışma nicel araştırma yöntemlerinden betimsel tarama modeli ile gerçekleştirilmiştir.

Bu bağlamda, katılımcıların Türk Dünyası Birliği Algılarına ilişkin görüşleri kapalı uçlu (yapılandırılmış) sorulardan meydana gelen anket formu aracılığıyla gerçekleştirilmiştir. Anket formunda katılımcıların demografik bilgilerine ilişkin 6 sorunun yanında 7 adet de Türk Dünyası Birliği Algısını ölçmeye yönelik soru yer almaktadır. Ayrıca ankette son olarak katılımcılara Türk Dünyası Birliği ifadesinin zihinlerde yarattığı çağrışımı anlamak için "Türk Dünyası Birliği denildiğinde aklınıza gelen/zihninizde çağrışım yapan ilk kelime nedir?" şeklinde açık uçlu bir soru da yöneltilmiştir.

Araştırmanın evrenini Türkiye'de yaşayan yetişkin (18 yaş üzeri) bireyler meydana getirmektedir. Araştırmanın, evrenin tamamı üzerinde gerçekleştirilmesi pek çok bakımdan işlevsel ve imkânlı olmayacağından araştırma belirli bir örneklem grubu ile gerçekleştirilmiştir. Örnekleme yöntemi olarak kolayda örnekleme ve kartopu örnekleme yöntemleri birlikte kullanılmıştır. Öncelikle "Google Formlar" üzerinde online şekilde oluşturulan anket WhatsApp ve sosyal medya platformları aracılığıyla araştırmacıların birinci derece tanıdıklarına ulaştırılmış, katılımcılardan anketi gönüllülük esasına göre doldurmaları ve kendi çevrelerine doldurtmak üzere sosyal medya hesaplarında paylaşmaları istenmiştir. Bu şekilde örneklem genişlemiş ve netice itibariyle 314 katılımcıya ulaşılmıştır. Veriler Microsoft Excel ve SPSS kullanılarak analiz edilmiştir.

BULGULAR

Bu bölümde öncelikle katılımcıların demografik bilgilerine ilişkin betimsel istatistiklere yer verilmiştir. Buna göre Tablo 1'den de görüleceği üzere katılımcıların yaklaşık %70'i erkeklerden meydana gelmektedir. Diğer taraftan katılımcıların yaş gruplarına göre dağılımına bakıldığında en kalabalık grubu %30'luk bir oranla 18-24 yaş arası grup temsil etmektedir. Diğer yaş grupları olan 25-34, 35-44 ve 45-54 yaş gruplarının da yaklaşık olarak %20'lik bir oranla temsil edildiği gözlenmektedir. Çalışmada en düşük orana sahip yaş grubunun ise %9'luk bir oranla 55 yaş ve üzeri grup olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 1: Katılımcılara İlişkin Demografik Bilgiler

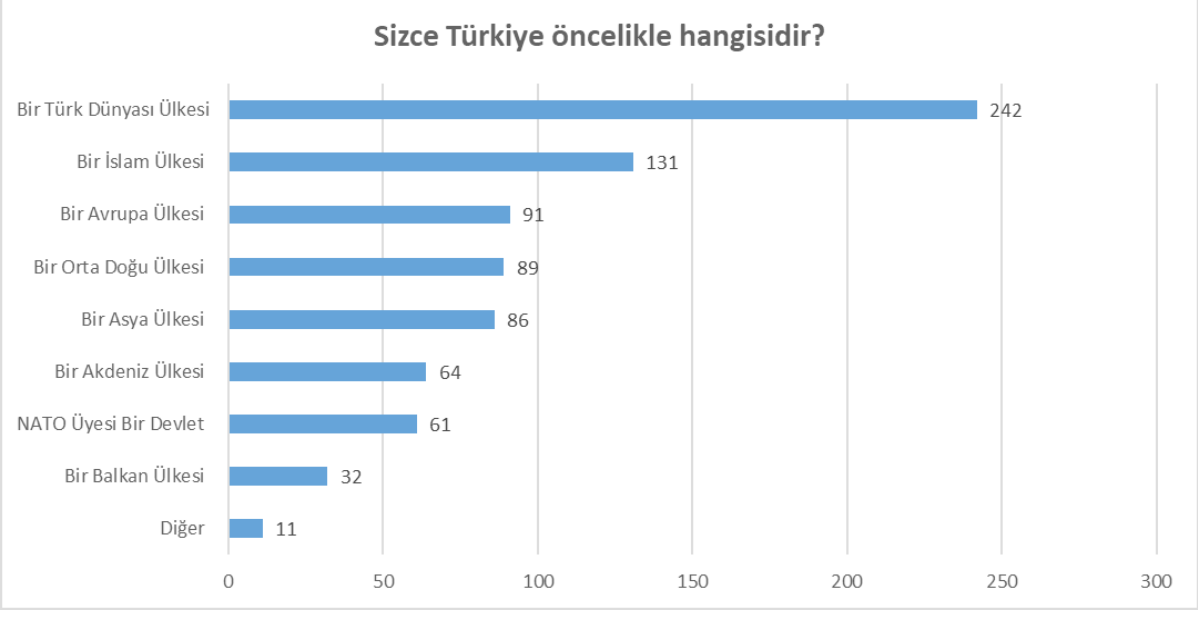
		Frekans (n)	**Yüzde (%)**
Cinsiyet	Kadın	97	30.9
	Erkek	217	69.1
Yaş	18-24	95	30.3
	25-34	63	20
	35-44	68	21.7
	45-54	59	18.8
	55 ve üzeri	29	9.2
Medeni Durum	Evli	177	56.37
	Bekar/Boşanmış	137	43.63
Eğitim Düzeyi	İlkokul	2	0.6
	Ortaokul	2	0.6
	Lise	34	10.8
	Önlisans	27	8.6
	Lisans	169	53.8
	Y. Lisans	48	15.3

	Doktora	32	10.2
Gelir Düzeyi	Asgari Ücret ve Altı	97	30.9
	Asgari Ücretten Fazla-35.000 TL arası	30	9.6
	35.001 TL- 50.000 TL	37	11.8
	50.001 ve Üzeri	150	47.8
Uyruk	Türkiye Cumhuriyeti	295	93.9
	Diğer (Türk Soylu)	17	5.4
	Diğer (Türk Soylu Değil)	2	.6
	Toplam	**314**	**100.0**

Katılımcılar medeni durum bakımından ele alındığında %57'ye yakınının evli olduğu görülmektedir. Eğitim düzeyine göre ise en kalabalık grubun %54'e yakın bir oranla lisans olduğu; bunu ise sırasıyla %15,3 ile yüksek lisans, %10,8 ile lise ve %10,2 ile de doktora mezunlarından oluşan grubun takip ettiği anlaşılmaktadır. Gelir düzeyi itibariyle ise katılımcıların yaklaşık yarıya yakınının (%47,8) 50.000 TL üzerinde gelire sahip olduğu görülmektedir. Son olarak katılımcıların uyruğu itibariyle yapılan değerlendirmede %93,9 ile katılımcıların çok büyük oranda Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarından meydana geldiği anlaşılmaktadır.

Çalışmanın bu kısmından sonra temel araştırma sorularına ilişkin verilen cevapların analizi gerçekleştirilecektir. Buna göre öncelikle ilk araştırma sorusu olan "Türkiye'nin kimliği ve uluslararası konumu vatandaşlar tarafından nasıl algılanmaktadır?" sorusuna cevap aranmıştır. Bu kapsamda katılımcılara öncelikle Türkiye'nin kimliği hakkında fikir beyan etmeleri için "Sizce Türkiye öncelikle hangisidir?" sorusu yöneltilmiş ve katılımcılardan en fazla 3 seçenek işaretlemeleri istenmiştir.

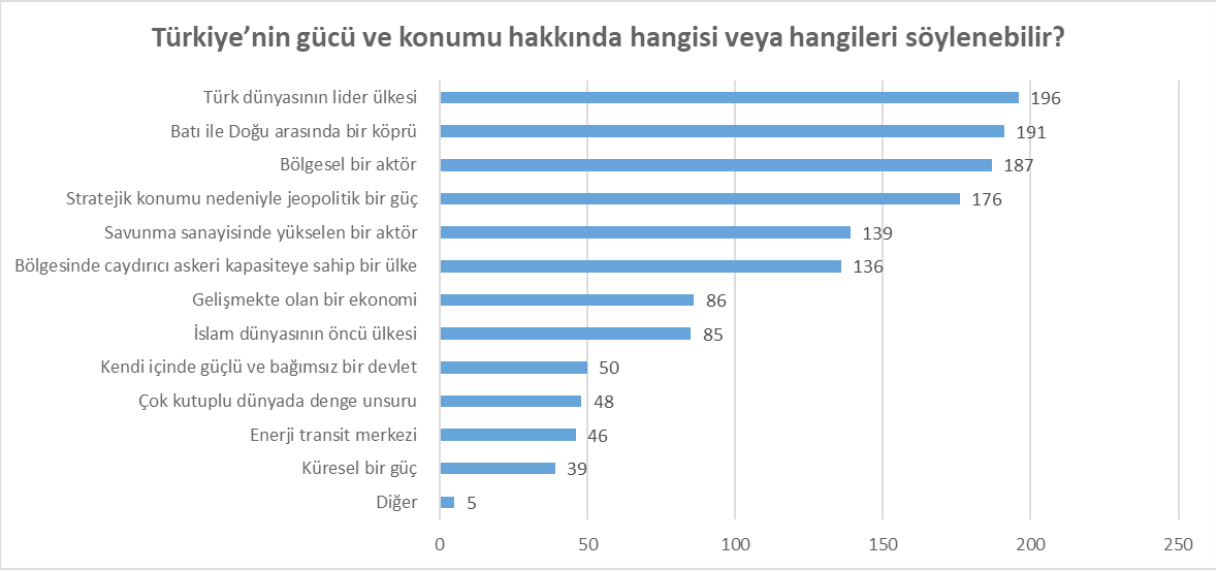
Grafik 1: Türkiye'nin Kimliği

Grafik 1'de verilen cevaplar değerlendirildiğinde katılımcıların %77,1'inin Türkiye'yi "Bir Türk Dünyası Ülkesi" olarak gördüğü anlaşılmaktadır. Öte yandan katılımcıların %41,7'si Türkiye'yi "Bir İslam Ülkesi" olarak değerlendirirken; %29'u da "Bir Avrupa Ülkesi" olarak değerlendirmişlerdir.

İlk araştırma sorusunun ikinci kısmı olan Türkiye'nin uluslararası konumunu değerlendirmeleri için ise katılımcılara "Türkiye'nin gücü ve konumu hakkında hangisi veya hangileri söylenebilir?" sorusu yöneltilmiş ve katılımcılardan en fazla 5 adet seçenek işaretlemeleri istenmiştir.

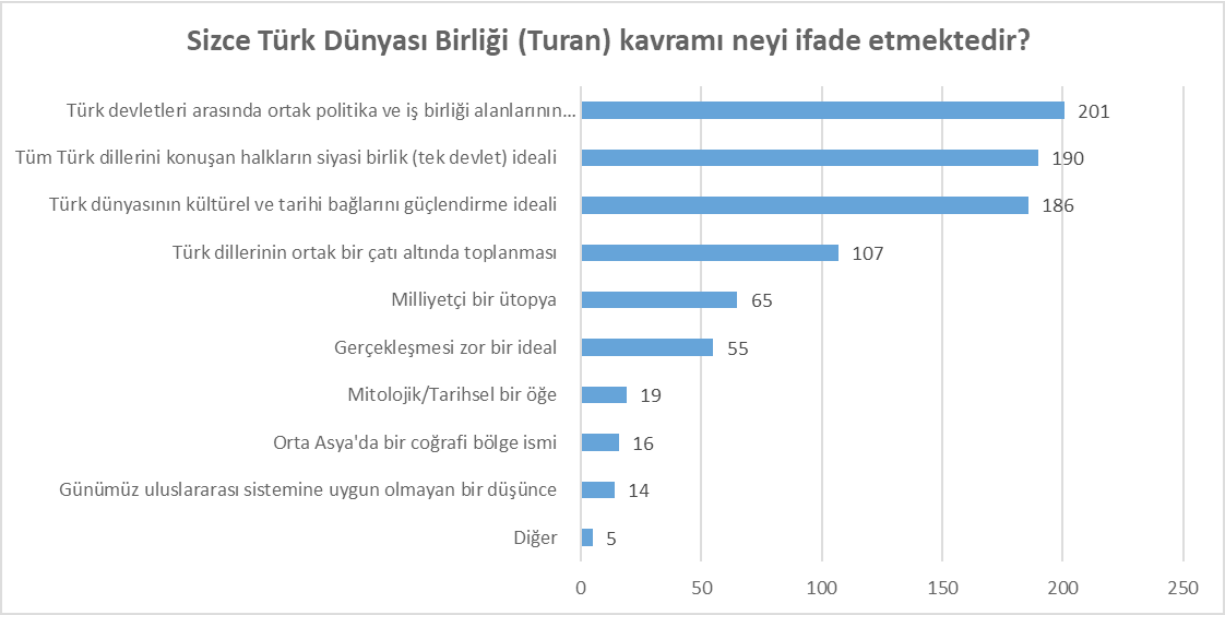
Grafik 2: Türkiye'nin Gücü ve Uluslararası Konumu

Soruya verilen cevaplar analiz edildiğinde Grafik 2'deki bulgulara erişilmiştir. Buna göre katılımcıların Türkiye'yi uluslararası arenada nitelendirirken en çok "Türk dünyasının lider ülkesi" pozisyonunu tercih ettikleri anlaşılmaktadır. Bu seçeneği işaretleyenlerin oranı tüm katılımcıların %62,4'üne tekabül etmektedir. Bu seçeneği oran olarak çok yakın 3 seçenek daha takip etmektedir. Yani katılımcıların %60,8'i Türkiye'yi "Batı ile doğu arasında bir köprü" olarak nitelendirirken; %59,6'sı "Bölgesel bir aktör"; %56,1'i ise "Stratejik konumu nedeniyle jeopolitik bir güç" olarak görmektedir.

Çalışmanın ikinci araştırma sorusu ise "Türkiye'deki bireyler Türk Dünyası Birliği'ni nasıl tanımlamakta ve/veya algılamaktadır?" şeklindedir. Bu araştırma sorusuna cevap bulabilmek için katılımcılara "Sizce Türk Dünyası Birliği (Turan) kavramı neyi ifade etmektedir?" sorusu yöneltilmiş ve katılımcılardan en fazla 3 adet seçenek işaretlemeleri istenmiştir.

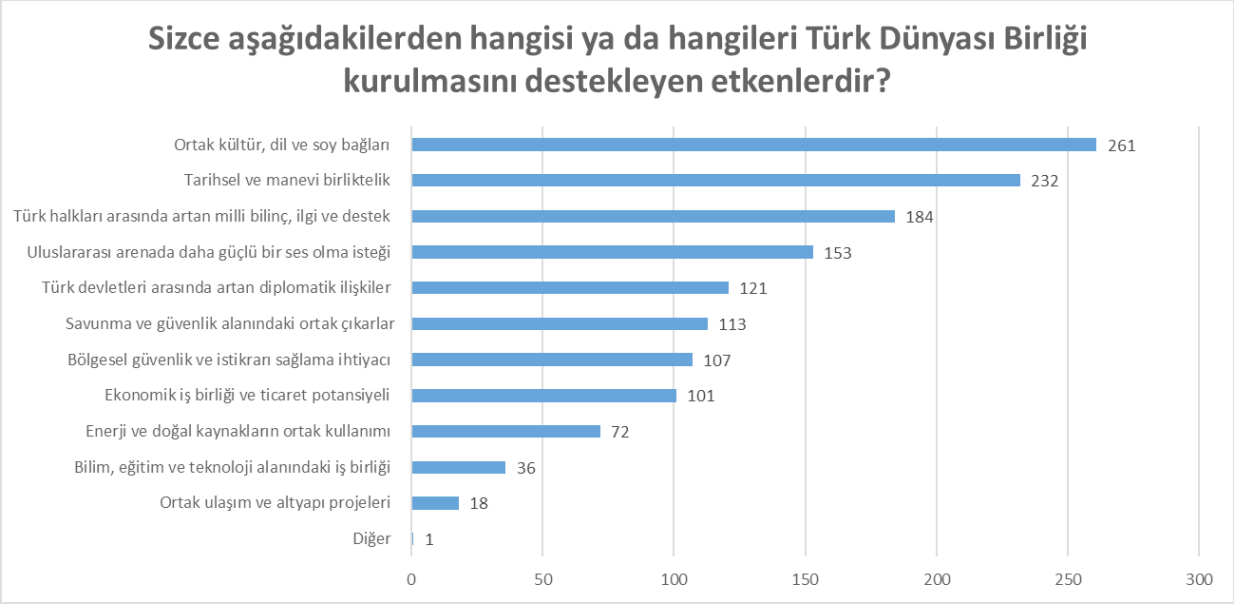
Grafik 3: Türk Dünyası Birliği Tanımı ve Algısı

Grafik 3'te Türk Dünyası Birliği'nin katılımcılar açısından nasıl algılandığına ilişkin cevaplar yer almaktadır. Verilen cevaplara göre katılımcıların Türk Dünyası Birliği'ni en çok (%64) "Türk devletleri arasında ortak politika ve iş birliği alanlarının geliştirilmesi" olarak tanımladıkları veya başka bir deyişle Türk Dünyası Birliği'ne bu anlamı yükledikleri görülmektedir. Öte yandan katılımcıların %60,5'inin Türk Dünyası Birliği'ni "Tüm Türk dillerini konuşan halkların siyasi birlik (tek devlet) ideali" olarak niteledikleri; katılımcıların %59,2'sinin ise Türk Dünyası Birliği'ni "Türk dünyasının kültürel ve tarihi bağlarını güçlendirme ideali" olarak algıladıkları anlaşılmaktadır.

Çalışmanın üçüncü araştırma sorusu olan "Türk Dünyası Birliği idealinin önündeki engeller ve destekleyici faktörler nelerdir?" bağlamında katılımcılara iki farklı soru yöneltilmiştir. Bu sorulardan ilki Türk Dünyası Birliği'ni destekleyen etkenlere odaklanmaktadır ve katılımcılardan bu soruda en fazla 5 seçeneği işaretlemeleri istenmiştir.

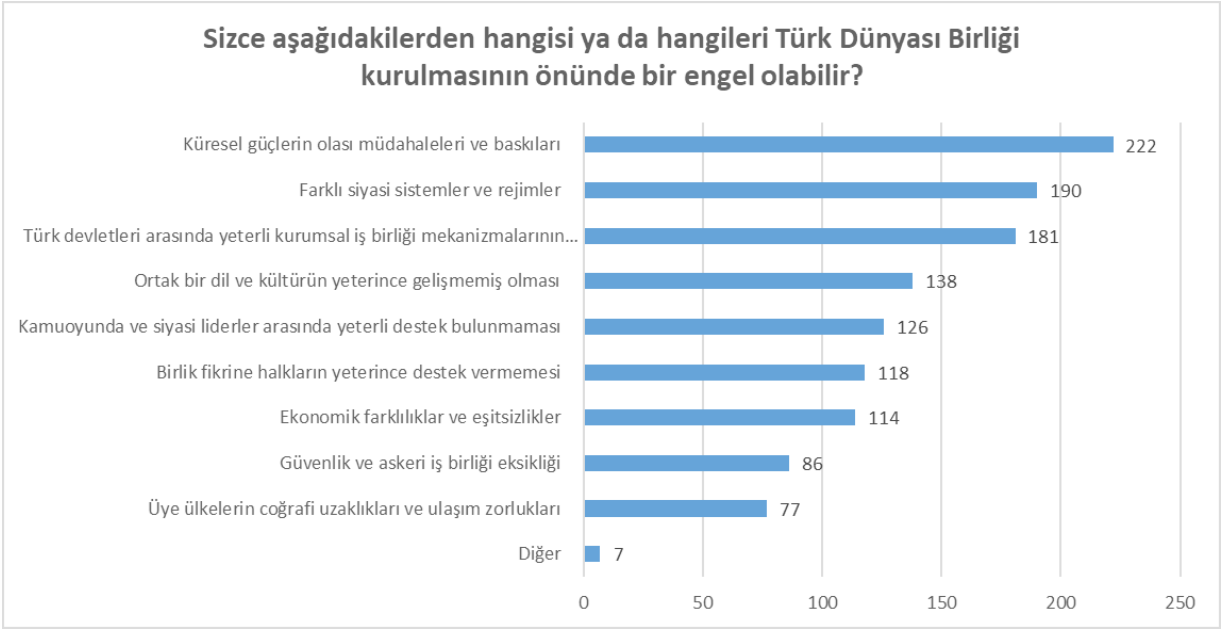
Grafik 4: Türk Dünyası Birliği'ni Destekleyen Etkenler

Grafik 4'te Türk Dünyası Birliği kurulmasını destekleyen etkenlere yer verilmektedir. Buna göre katılımcıların %83,1'i "Ortak kültür, dil ve soy bağları"na sahip olmayı Türk Dünyası Birliğini destekleyen bir unsur olarak görmektedir. Bu seçeneği tamamlayıcı bir başka seçenek olan "Tarihsel ve manevi birliktelik" seçeneği ise katılımcıların %73,9'unun tercihiyle ikinci önemli destek unsuru olarak tercih edilmiştir. Bu konuda en önemli üçüncü destekleyici unsur ise katılımcıların %58,6'sının tercihiyle "Türk halkları arasında artan milli bilinç, ilgi ve destek" olarak görülmüştür.

Çalışmanın üçüncü araştırma sorusunun ikinci kısmı Türk Dünyası Birliği'nin önündeki engellere yöneliktir. Bu bağlamda katılımcılara "Sizce aşağıdakilerden hangisi ya da hangileri Türk Dünyası Birliği kurulmasının önünde bir engeldir?" sorusu yöneltilmiş ve bu konuyla ilgili gördükleri en fazla 5 seçeneği işaretlemeleri istenmiştir.

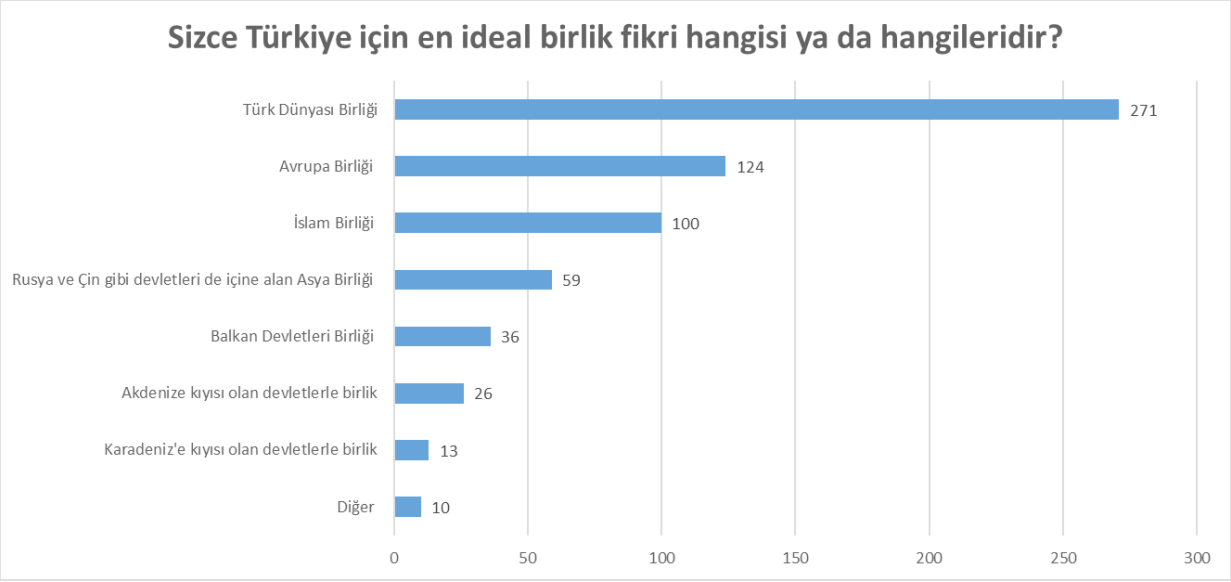
Grafik 5: Türk Dünyası Birliği'nin Önündeki Engeller

Grafik 5'te Türk Dünyası Birliği kurulmasının önündeki engellere ilişkin katılımcı cevaplarına yer verilmektedir. Bu konuda en öne çıkan ve engel oluşturabileceği düşünülen husus katılımcıların %70,7'sinin tercihiyle "Küresel güçlerin olası müdahaleleri ve baskıları" olmuştur. Bu konuda ikinci en önemli engel teşkil edecek husus ise katılımcıların %60,5'inin tercihiyle Türk Dünyası Birliğine potansiyel üye olması beklenen ülkelerin "Farklı siyasi sistemler ve rejimler"e sahip olmaları olmuştur. Üçüncü en önemli potansiyel engel alanı ise katılımcıların %57,6'sının tercihiyle "Türk devletleri arasında yeterli kurumsal iş birliği mekanizmalarının olmaması" olarak belirlenmiştir.

Çalışmanın dördüncü araştırma sorusu "Türkiye için en ideal uluslararası birlik fikri hangisi ya da hangileridir?" şeklindedir. Bu kapsamda katılımcılara yöneltilen araştırma sorusuna katılımcıların en önemli gördükleri 3 seçeneği işaretlemeleri istenmiştir. Verilen cevaplar aşağıda Grafik 6'da yer almaktadır.

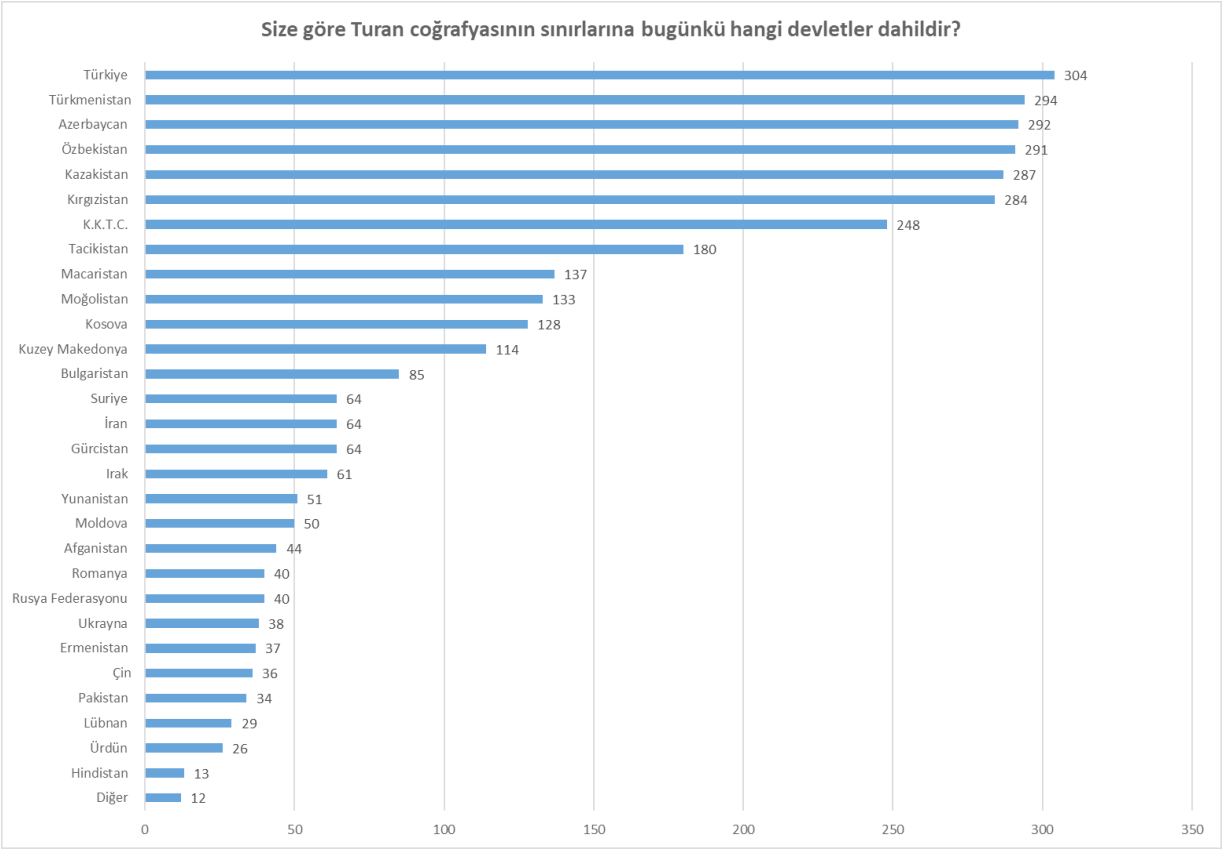
Grafik 6: Türkiye İçin En İdeal Birlik Fikri

Türkiye için uluslararası arenada en ideal birlik fikrinin ne olduğunun sorulduğu soruya verilen cevaplar itibariyle katılımcıların %86,3'ünün en ideal birlik olarak "Türk Dünyası Birliği"ni gördükleri anlaşılmaktadır. Soruya verilen cevaplar değerlendirildiğinde dikkat çeken bir husus da her katılımcının en az iki cevap daha verebilme hakkı bulunmasına rağmen diğer hiçbir alternatif birlik fikrinin %40'a bile ulaşacak bir taraftar kitlesi bulamadığı olmuştur. Bu bağlamda, Türk Dünyası Birliği görüşünden başka en fazla %39,5 ile "Avrupa Birliği" ve %31,8 ile de "İslam Birliği" alternatifleri tercih edilmiştir.

Çalışmanın beşinci araştırma sorusu "Vatandaşların zihninde Turan coğrafyasının sınırları nasıl şekillenmektedir?" sorusudur. Bu amaçla katılımcılara "Size göre Turan coğrafyasının sınırlarına bugünkü hangi devletler dâhildir?" şeklinde bir soru yöneltilmiş ve istedikleri sayıda seçeneği işaretleyebilecekleri söylenmiştir. Grafik 7'de katılımcıların bu soruya verdikleri cevaplar yer almaktadır.

Grafik 7: Turan Coğrafyasının Sınırları

Buna göre katılımcıların %96,8'inin Türkiye'yi Turan coğrafyasının sınırları içerisinde gördüğü anlaşılmaktadır. Türkiye gibi %90'ın üzerinde bir tercihle Turan coğrafyası sınırlarına dahil edilen ülkeler ise sırasıyla %93,6 ile Türkmenistan, %93 ile Azerbaycan, %92,7 ile Özbekistan, %91,4 ile Kazakistan ve %90,4 ile de Kırgızistan olmuştur. Bu hususta dikkat çekici bir unsur ise Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti (K.K.T.C.)'nin %90'ın üzerinde tercih edilen ülkeler arasında yer almaması olmuştur. K.K.T.C. katılımcıların ancak %79'unun nezdinde Turan coğrafyasının sınırları içerisine dahil edilmiştir. Bu soruya verilen cevaplar bağlamında başka bir dikkat çekici unsur ise esasen bir Türk devleti olmayan, nüfusu içerisinde baskın (çoğunluk) bir Türk nüfus bulunmayan ve yukarıda yer alan ülkeler gibi Türk Devletleri Teşkilatına asil ya da gözlemci üye gibi bir sıfatı da bulunmayan Tacikistan'ın katılımcıların %57,3'ü nezdinde Turan coğrafyasının sınırları içerisine dahil edilmiş olmasıdır.

Çalışmanın altıncı ve son araştırma sorusu ise "Türk Dünyası Birliği kavramının zihinlerde meydana getirdiği çağrışım nedir?" şeklindedir. Buna göre katılımcılara "Türk Dünyası Birliği denildiğinde aklınıza gelen/zihninizde çağrışım yapan ilk kelime nedir?" sorusu yöneltilmiş ve verilen cevaplar ile Resim1'de yer alan kelime bulutu oluşturulmuştur.

Resim 1: Türk Dünyası Birliği Çağrışımı Kelime Bulutu

Kelime bulutundan da görüleceği üzere Türk Dünyası Birliği denildiğinde katılımcıların zihninde çağrışım yapan ilk kelime "Turan" olmuştur. Turan kelimesinden sonra sıklık bakımından sırasıyla Kızıl Elma, Birlik, Güç, Kardeşlik, Milliyetçilik, Dilde Fikirde İşte Birlik, Türk Devletleri Teşkilatı, Ortak Kültür, Ülkü, Türkçe ve Dayanışma gibi kavramların yer aldığı görülmektedir.

SONUÇ

Bu çalışma, Türkiye'de yaşayan yetişkin bireylerin Türk Dünyası Birliği (Turan) kavramına ilişkin algılarını anlamayı amaçlamaktadır. Betimsel tarama modeli çerçevesinde gerçekleştirilen araştırmanın bulgularından hareketle varılabilecek ilk ve en genel sonuç, Türk Dünyası Birliği'nin toplum nezdinde oldukça güçlü ve olumlu bir karşılığa sahip olduğudur.

Bu bağlamda, katılımcıların büyük bir çoğunluğu Türkiye'yi bir "Türk Dünyası Ülkesi" olarak tanımlamakta ve Türkiye'nin uluslararası konumunu ise "Türk dünyasının lider ülkesi" olarak nitelemektedir. Bu durum, Türkiye'nin sadece coğrafi değil, aynı zamanda tarihsel ve kültürel bağlamda da Türk Dünyası'nın merkezinde konumlandırıldığını ortaya koymaktadır.

Araştırma bulguları, katılımcıların Türk Dünyası Birliği'ni en çok "ortak politika ve iş birliği alanlarının geliştirilmesi", "siyasi birlik ideali" ve "kültürel-tarihi bağların güçlendirilmesi" anlamında algıladığını göstermiştir. Bu da bizleri birlik idealinin yalnızca romantik bir hayal değil; somut, işlevsel ve çok boyutlu bir hedef olarak görüldüğü sonucuna ulaştırmaktadır.

Türk Dünyası Birliği'ni destekleyen en önemli faktörler arasında ortak dil, kültür ve soy bağları ile tarihsel ve manevi birliktelik ön plana çıkarken; birliğin önündeki temel engeller olarak küresel güçlerin olası müdahaleleri, farklı rejimler ve yetersiz kurumsal mekanizmalar dikkat çekmektedir. Bu durum, hem içsel dinamiklerin hem de dışsal aktörlerin bu ideal üzerinde etkili olduğunu göstermektedir.

Katılımcıların büyük çoğunluğu için Türkiye adına en ideal uluslararası birlik formu, açık ara farkla "Türk Dünyası Birliği"dir. Bu ideal, yalnızca jeopolitik bir hedef olarak değil; aynı zamanda tarihsel ve kültürel bir aidiyetin dışavurumu olarak da değerlendirilebilir.

Ayrıca katılımcıların büyük bir kısmının, Turan coğrafyasının sınırlarına Türkiye, Türkmenistan, Azerbaycan, Özbekistan, Kazakistan, Kırgızistan ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nden meydana

gelen Türkistan coğrafyasını ve/veya Türk Devletleri Teşkilatı asil ve gözlemci üye ülkelerini dahil ettiği görülmektedir. Bu durum bizi, katılımcıların tarihi Türkistan coğrafyasına olan ilgisi, Türk Devletleri Teşkilatı'na olan güçlü bağlılıkları ve bu coğrafyanın kültürel, tarihi ve siyasi bir bütün olarak algılandığı noktasında bir kanaate sevk etmektedir.

Öte yandan, Türk Dünyası Birliği denildiğinde katılımcıların aklına gelen ilk kavram "Turan" olmuş, ardından "Kızıl Elma", "Birlik", "Güç", "Kardeşlik", "Milliyetçilik" gibi kavramlar sıralanmıştır. Bu sonuç, Türk Dünyası Birliği'nin zihinsel çağrışımlarında güçlü bir milli birlik ve kültürel dayanışma vurgusunun öne çıktığını göstermektedir.

Sonuç olarak, Türk Dünyası Birliği fikri Türkiye'de yaşayan bireylerin zihin dünyasında güçlü bir yeri ve ciddi manada karşılığı olan bir fikir görünümündedir. Ancak bu idealin gerçekleşmesinin, yalnızca ortak geçmiş ve kültürel bağlara değil; aynı zamanda siyasi kararlılığa ve kurumsal iş birliğine yönelik girişimlerin artırılmasına bağlı olduğu düşünülmektedir. Bu bağlamda gelecek araştırmaların, Türk Dünyası Birliği'nin gerçekleştirilmesi için gerekli olan siyasi stratejiler, kurumsal yapıların güçlendirilmesi ve uluslararası ilişkilerdeki dengelerin nasıl şekilleneceği gibi konulara odaklanması, bu idealin daha somut ve uygulanabilir bir hale gelmesine katkı sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

Asker, A., & Çiçek, A. (2025). Türk Devletleri Teşkilatı için Stratejik Kamu Diplomasisi Önerisi. *Marmara Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, *12*(Türk Devletleri Teşkilatı (Dünü, Bugünü, Yarını), Article Türk Devletleri Teşkilatı (Dünü, Bugünü, Yarını). https://doi.org/10.16985/mtad.1611609

Atsız, H. N. (2018). *Turancılık Milli Değerler ve Gençlik*. İstanbul: Ötüken Neşriyat.

Avşar, A. (2021). *Ulusların Ruhu: Türkiye-Azerbaycan İlişkilerinde Kamuoyu*. Sakarya: Sakarya Üniversitesi Yayınları.

Batmaz, O. (2022). Sınıf Öğretmenlerinin Türk Dünyasına Yönelik Tutumlarının İncelenmesi. *MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi*, *11*(4), 1360-1369. https://doi.org/10.33206/mjss.1098558

Bircan, B., & Zariç, S. (2023). Panslavizm ve Turancılık Akımının Karşılaştırılması Üzerine Bir İnceleme. *Uluslararası Akademik Birikim Dergisi*, *6*(Özel Sayı: Cumhuriyetin 100. Yılında Türkiye'de Sosyal Bilimler Araştırmaları), 13-22.

Bölükbaşı, Y. Z. (2018). Türkçü-Turancı Milliyetçiliğin Düşünsel Temelleri Üzerine Bir İnceleme. *Akademik Hassasiyetler*, *5*(10), 45-60.

Çiçek, A., Arslan, E., & Baykal, Ö. N. (2017). Türkiye'de Tek Parti Dönemi Resmi Milliyetçilik- Sivil Milliyetçilik Çatışması: 1944 Irkçılık- Turancilik Davası. *Turan-Sam Stratejik Araştırmalar Merkezi Dergisi*, *9*, 36-44.

Delican, B., & Kaya, T. T. (2021). 21. Yüzyılda Türkistan Algısı: Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Perspektifinden Bir Değerlendirme. *MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi*, *10*(3), 1552 - 1563. https://doi.org/10.33206/mjss.807973

Erhan, K., İnce, Z., & Şahin, V. (2023). Üniversite Öğrencilerinin Türk Dünyası Algısı Üzerine Bir Araştırma: Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi Örneği. *Kafkas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, *31*, 49-70. https://doi.org/10.56597/kausbed.1267129

Geybullayev, G., & Kurubaş, E. (2002). Türk Cumhuriyetlerinin entegrasyonu: Fırsatlar, sorunlar ve çözüm önerileri. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, *7*(1), 19-45.

Gökalp, Z. (1999). *Türkçülüğün Esasları* (4. Baskı). Ankara: MEB.

Hacıeminoğlu, N. (2012). Ziya Gökalp'te Turan Fikri. *Türk Dili Edebiyatı Dergisi*, *23*, 215-227.

Özdoğan, G. G. (2002). Dünya'da ve Türkiye'de Turancılık. İçinde *Modern Türkiye'de Siyasi Düşünce: Milliyetçilik*. İstanbul: İletişim Yayınları.

Purtaş, F. (2023). The Organization of Turkic States in the Post-Pandemic World Order. İçinde E. Akıllı & B. Güneş (Ed.), *World Politics in the Age of Uncertainty: The Covid-19 Pandemic* (2023. bs, ss. 103-113). Cham: Palgrave Macmillan.

Saraç, Ö., Koçoğlu, C. M., Oktay, K., & Batman, O. (2023). Türkiye Cumhuriyeti Vatandaşlarının Bağımsız Türk Dünyası Devletlerini Turizm Destinasyonu Olarak Algılama Düzeyleri. *Sosyoekonomi*, *31*(58), 365-385. https://doi.org/10.17233/sosyoekonomi.2023.04.18

Vurucu, İ. (2009). *Osmanlıdan Türk Cumhuriyetlerinin Bağımsızlığına Kadar Türk Milliyetçilerinde Turancılık Algılayışı* [Yüksek Lisans Tezi]. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Yeniçeri, Ö. (2012). *Bağımlılık Paradigmaları ve Türk Milliyetçiliği*. İstanbul: Kripto Basın Yayın.